

Ortadoğu: Yeraltındaki Petrolün Yerüstündeki Ateşi

-Zeki Günaçan-

Ortadoğu son yüzyıllık emperyalist paylaşım ve hegemonya mücadelelerinin en önemli coğrafyalarındandır. 1. ve 2. emperyalist paylaşım savaşlarında savaşın öne sürülen nedenleri ile coğrafi yakınlığı olmaması her iki savaşın dışında kalmasına yetmemiştir. Savaşlar arası ve savaş sonrası dönemlerde de ilan edilmiş açık savaş durumu olmaması, Ortadoğu'ya barış getirmemiştir. Yeraltında yatan petrolün ateşi, yüzyıldır yerüstünde tüm Ortadoğu'yu yakıp kavurmaktadır.

Aktörler hemen hemen aynıdır: 1. emperyalist paylaşım savaşının Ortadoğu cephesinde İngiliz-Fransız hakimiyeti söz konusudur. İşbirlikçi aşiretler, şeyhler, emirlere göre bölünür Araplar, yاپay sınırlarla devletler ilan edilir. Filistin halkının celladı Siyonizm, İngiliz emperyalizminin kucağında semirir.

2. emperyalist paylaşım savaşında da sahne aynı, oyuncular aynı, yönetmen aynıdır. Yalnız emperyalist kampta güç ilişkilerinde değişiklik olmuş, ABD emperyalizmi İngiliz-Fransız emperya-

lizminin yerine bölgeye yerleşmeye başlamıştır. Sonrası yakın tarihin bilinen trajedisidir: Darbeler, suikastler, sabotajlar, bölgesel savaşlar, çatışmalar, kıyımlar, katliamlar; savaşızsız günü yok gibidir Ortadoğu'nun. Dünyanın ilk uygarlık merkezlerinden birisinin bugünkü ilkel kabile, aşiret, mezhep bölünmeleriyle geri bırakılmış halini anlayabilmek kolay değildir. Sümerlerden Mısırlılara bu gelişmiş uygarlıkların yerini alan yeni nesillerin bugün emperyalist barbarizm tarafından “uygarlaştırılıyor” olmaları, insanlığın en büyük tarihsel trajedilerinden birisi değil mi? Yerkürenin en bereketli, en zengin kaynaklarına sahip bölgenin yoksulluk içinde kıvraniyor oluşu, doğanın çömertçe sunduğu bu kaynaklara zorla el koyan küresel hırsız ve soygunculara, gangster devletlere el açar duruma gelişi ironiktir, trajedinin devamıdır.

...

Haluk Gerger son çalışmasında bu trajediyi sorguluyor. Ceylan Yayınlarından çıkan “ABD-

ABD ortadoğu TÜRKİYE

HALUK GERGER

Ortadoğu-Türkiye” kitabının önsözünde H. Gerger, bu kitabın “esas olarak iki soruya yanıt ar”adığını söylüyor: “Sorduğumuz sorulardan birincisi, son 50-60 yıldır Amerika Birleşik Devletleri'nin Ortadoğu'yu hedef aldığı saldırılarının nedenleri; ABD, Ortadoğu'ya neden saldırıyor? Bunun bir parçası olarak, ABD'nin kullandığı yöntemler; ABD, hangi yöntemleri, hangi koşullarda, nasıl kullanıyor?”

Yanıtını aradığımız ikinci soru, Ortadoğu ülkelerinin bu saldırıları nasıl karşıladıkları; Ortadoğu ülkeleri, rejimleri, halkları, Amerikan saldırılarına nasıl, hangi yöntemleri, ideolojik kalıpları kullanarak direndiler, direniyorlar, sonuçları ne oldu? Ya da Ortadoğu'da Amerikan saldırıları-

na nasıl boyun eğiliyor, ABD'yle işbirlikçi ilişkiler nasıl, kimlerce geliştiriliyor?” (s.7)

...
Bilinmeyi öğrenmek, ortaya çıkarmak, kavramak için doğru sorular sormayı bilmek gerekir. Yukarıdaki sorulara verdiği yanıtlarla, Haluk Gerger, içinde yaşadığımız coğrafyanın yakın tarihini de irdeleyen belgesel nitelikte bir başvuru kitabı hazırlamış. Belgesel nitelikte; çünkü H. Gerger, saptamalarını dayanaksız yorumlarla değil, somut verilerle temellendiriyor. İngiliz-Amerikan resmi belgeleri, yarı-resmi yayınlar, İngiliz-Amerikan bakan ve devlet başkanlarının anıları-açıklamaları, Amerikan çıkarlarını formüle eden “doktrinler” bölgede faaliyet yürüten farklı konumlarda resmi, gayri resmi “görevliler”, devletler arası yazışmalar; Ortadoğu üzerine yazanlar, yazarlar-aydınlar-araştırmacılar; onlarca yazar, yüzlerce yayın, binlerce sayfa tutacak yerli-yabancı kaynak taramaları ve incelemeleriyle “ABD-Ortadoğu-Türkiye” uzun, titiz, emekçi

bir araştırma sürecinin ürünü olmuş.

Haluk Gerger, taraflı bir bilim insanı, araştırmacı ve yazardır. Duruşu net, tavrı açıktır. Taraflılık; gerçekleri çarpıtmak, objektif davranmamak anlamına gelmez. Bakış açısı ve yöntem sorundur bu. Tarihsel gerçekler üzerinde oynamak, belgeleri keyfi yorumlamak, hatta tahrif etmek; kimi şahsiyetlere, uluslara, devletlere kahramanlık güzellmeleri yapmak zor değildir, hatta yaygın ve yerleşik egemen tarih anlayışı bu tür burjuva taraflılığı biçiminde ele alınır. Haluk Gerger ise tarihsel materyalist yöntemi esas alıyor, belgeleri-bilgileri-verileri-kaynakları bu yöntemle inceliyor, bağlantıları, arka plan ilişkileri

leri, hegemonya mücadelelerini, emperyalist sömürü ve sömürgecilik politikalarını, iktisadi gerekçeleri, ekonomik hedefleri, siyasal-askeri araç ve yöntemleri, süreçler zinciri halinde inceliyor, sergiliyor. Tarafli oluşu yönteminde verilidir H.Gerger'in. ABD-Ortadoğu ilişkilerini incelerken esas olarak direnme noktalarından yola çıkıyor. Kitabın bölüm başlıkları içeriği hakkında açık, sarih mesajlar veriyor: 1- Emperyalist Saldırı Millici (Ulusalci) Direniş. 2- Ulusalcuların Yenilgisi, Emperyalist Saldırıda İkinci Evre: Kuşatma ve Çürüme. 3- Adım Adım İşgal ve Yeniden Direniş.

Emperyalizm ister açık işgal yoluyla ister işbirlikçileri aracılığıyla girsin, sınıfsal niteliği ve siyasal hedefleri farklı olsa bile her zaman ve daima antiemperyalist ve işgal karşıtı, işbirlikçiliğe karşı bağımsızlıkçı bir direnme cephesi bulur karşısında. Tarihi yapanlarla yazanlar aynı değildir her zaman. Kazananların yazdığı tarih, egemenlerin tarihidir. Bu tarihte ezilenler, halklar, direnenler yoktur. Haluk Gerger, Ortadoğu tarihinde bugüne kadar görmezden gelinen bir olguyuseriyor önümüze. Ortadoğu'nun işgal ve ilhak tarihinde Ortadoğu halklarının direnme dinamiklerini bir tarihsel süreç halinde ele alıyor, aktarıyor. Bu dinamiklerin siyasal-sınıfsal niteliklerini analiz ediyor, zayıf ve güçlü yanlarına eleştirel bakışla yaklaşıyor. Ortadoğu tarihinin utanç verici teslimiyet ve işbirlikçi ilişkilerden ibaret olmadığını, resmin bir de antiemperyalist, ulusal bağımsızlıkçı direniş yüzü olduğunu gösteriyor. Kuşkusuz noktalanmış bir süreç değil bu ve Gerger, Ortadoğu halklarının bir direniş geleneğinin zaaflarından arınarak ilerlemekte olduğunu, dinamik, değişken ve yenilenmeye açık olduğunu diyalektik bakış açısıyla tespit ediyor.

"ABD-Ortadoğu-Türkiye" kitabında H. Gerger'in kuramcı yanını da görebiliyoruz. Farklı devletlere bölünmüş Arap halkının emperyalizme ve bölgesel işbirlikçi rejimlere direnmesinde temel birleştirici unsur olan Arap ulusalcılığını yer

Haluk Gerger, Ortadoğu tarihinde bugüne kadar görmezden gelinen bir olguyu seriyor önümüze. Ortadoğu'nun işgal ve ilhak tarihinde Ortadoğu halklarının direnme dinamiklerini bir tarihsel süreç halinde ele alıyor, aktarıyor. Bu dinamiklerin siyasal-sınıfsal niteliklerini analiz ediyor, zayıf ve güçlü yanlarına eleştirel bakışla yaklaşıyor. Ortadoğu tarihinin utanç verici teslimiyet ve işbirlikçi ilişkilerden ibaret olmadığını, resmin bir de antiemperyalist, ulusal bağımsızlıkçı direniş yüzü olduğunu gösteriyor.

yer tarihçi, yer yer kuramcı olarak inceliyor. Küçük burjuva sol milliyetçiliğin çıkmazları, Cemal Abdul Nasır'da ifadesini bulan Arap milliyetçiliği, Baas partilerinde dile gelen "Arap sosyalizmi" inceleme ve eleştirile-riyle Haluk Gerger'in antiemperyalizm, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm gibi temel konularda marksizmi referans alması okurları bakımından da öğreticidir. Bu açıdan özellikle "Arap Sosyalizmi" başlıklı bölümün altı çizilmelidir.

Peki Türkiye'nin yeri nedir Ortadoğu'da? Ondan önce yanıtlanması gereken bir

soru daha, Türkiye'nin yeri neresidir? Bir Avrupa ülkesi midir Türkiye? Bir Asya ülkesi mi, yoksa Ortadoğu mu? Bıktırıcı hale gelen "Türkiye jeopolitiği"nin pazarlanması konusu emperyalist efendileri bakımından kurnaz, aç gözlü taşra esnafılığı ile eş anlamlıdır. Tayyip Erdoğan'ın oğul Bush'la Amirekan askerine üs ve güzergah açma pazarlığı yaparken "Benimle at pazarlığı mı yapıyorsun" demesi, her ne kadar aptallığı tescilli de olsa Bush'un bir tarih bilgisi ve tarih bilinci olduğunu da gösterir. Türk egemenlerinin övünç kaynağı "jeopolitik pazarlaması"nın emperyalist şeflere anlamı budur ve ilk adımları 2. emperyalist paylaşım savaşı sonrası ABD ile geliştirilen yeni sömürgecilik ilişkilerine kadar uzanır. "Türkiye'nin yeri nedir ve neresidir" soruları utanç verici işbirlikçilik ve uşaklık tarihinin sürekliliğinin sergilendiği "ABD-Ortadoğu-Türkiye" kitabıyla yanıtlanmaktadır.

İşbirlikçi Türk egemenleri AB'ye el açtıkça Batılı, ABD'nin jandarmalığına soyundukça Doğulu, GOP'un ateşli savunuculuğunu yaptıkça müslümandırlar. Gerçekte ise kibleleri Washington, ibadetleri efendiye uşaklık, tespihleri dolar destesidir. Kimliksiz, inançsız, onursuzdurlar.

Türkiye'nin Ortadoğu siyaseti Amerikan işbirlikçiliği temelinde şekillenmiş, bağımlı, güdümlü Amerikan acenteliği siyasetidir. Kitap, türkiye-ABD ilişkileri bakımından da önemli veriler sunmaktadır. Türkiye, Ortadoğu'da öyle bir militan

ABD'cidir ki, ABD bile zaman zaman bu gayretkeşlikten rahatsız olmakta ve Türkiye'yi frenlemeye çalışmaktadır. Gözü dönüktür Türkiye'nin. Ne yapsa, nasıl hizmet etse de ABD'den bahşış koparsa diye çırpınır. Korsan devlet Siyonist İsrail kurulduğunda, bölgede resmen ilk tanıyan ülke Türkiye'dir. Bölgesel paktlarla Arap devletlerini ABD'nin tuzağına düşürmek için elinden geleni yapar. Yeri gelir savaş tehditleriyle sindirmeye kalkar. ABD'ye, Arapların çıkarıcılığı, güvenilmezliği vb. biçiminde perde arkasından kara propaganda yaparken Ortadoğu'ya dönüp ikiyüzlüce ortak tarihten, din kardeşliğinden söz eder. Her şey ABD için damgasını vuran Menderes-Demirel-Özal (ve son olarak Erdoğan), Amerikancı siyasetin baş aktörleridir.

H. Gerger'in, Ortadoğu için sorduğu sorular bir ölçüde Türkiye ile de ilgilidir. "Bir ölçüde", çünkü Arap devletleri ve halklarının anti ABD ve

antiemperyalist direnme süreçleriyle Türk-ABD ilişkileri bir ve aynı değildir. Türk egemenleri tarihlerinin hiçbir döneminde tutarlı antiemperyalist siyaset izlememişlerdir. "Bir ölçüde", çünkü Türkiye'de antiemperyalist mücadelenin tutarlı ve kesintisiz başlangıcı '60'lar sonrasındır. Bu mücadelenin özneleri de Ortadoğu'nun aksine devrimciler, komünistler, yurtseverler, antifaşist ve antiemperyalistler, toplumsal taban olarak yoksul, ezilen, sömürülen halklardır.

Haluk Gerger yeni kitabı "ABD-Ortadoğu-Türkiye" ile antiemperyalist mücadele cephesine çok önemli bir katkıda bulunuyor. Türkiyeli devrimcilerin, anti emperyalistlerin, işgal karşıtlarının donanım ve birikimlerini tazeleyerek ve geliştirecek bu kitabın Arapça basımı ile tüm Arap ve Filistinli devrimci, ilerici ve antiemperyalistlerle buluşmasının önemini de hatırlatmalıyız. ■